

Kirkkohallituksen yleiskirje nro 14/2016

29.9.2016

UUODEN 2017 TALOUSARVION VALMISTELUN PERUSTEITA

Talouden nykytila

Talouden kehitys Suomessa on ollut alavireistä vuodesta 2009 alkaen. Kuluvana vuonna talous on hieman piristynyt, mutta kasvua on vain prosentoin verran.

Kirkollisveron tilityksissä seurakuntiin (vuoden 2015 rahan arvoon muutettuna) saavutettiin vuonna 2009 huippu, josta vuoteen 2015 mennessä on tultu alas noin neljä prosenttia. Vuoden 2015 tilinpäätöksen tunnusluvut osoittavat, että seurakuntien taloudellinen tila parani jonkin verran. Kulukuri on ollut hyvää jo pitkään, ja varsinkin henkilöstömenoissa on kyetty säästämään. Vuonna 2015 seurakunnille tilitettiin verotuloja (kirkollisverot ja osuus yhteisöverosta) kaikkien aikojen suurin euromäärä. Sekä kirkollisveron että yhteisöveron määrät ylittivät arvon. Vuodeksi 2016 ennustettiin kirkollisverotulojen alenevan noin kaksi prosenttia. Ennuste saattaa toteutua, sillä marraskuun maksuunpanotilityksestä on tulossa suurempi kuin vuonna 2015.

Ennusteita vuodelle 2017

Suomen talous supistui neljänä peräkkäisenä vuonna, vuosina 2011–2014. Vuonna 2015 kasvua oli 0,2 prosenttia, ja vuosille 2016 ja 2017 ennustetaan noin yhden prosentin kasvua. Ennustetta tukevat vain ohuet tiedot paremmasta talouskasvusta. Kasvunäkymät ovat siis niukat.

Inflaatio on kuluvana vuonna noin puoli prosenttia ja ensi vuonna noin prosentin. Kuluttajahintojen nousu tulee olemaan lähitulevaisuudessa vähäistä. Ansiotasoo nousi alkuvuonna 2016 hieman yli prosentin, ja vuonna 2017 sen ei odoteta nousevan. Palkkoihin ei ole tulossa korotuksia, ja julkissektorin lomarahoja leikataan 30 prosenttia. Työttömyysasteen ennustetaan alenevan ja työllisyyden kasvavan.

Kirkollisvero ja jäsenmäärän kehitys

Kirkollisveron määrään vaikuttavat talouden yleisen kehityksen lisäksi veroperustemuutokset, kirkollisveroprosentin suurus ja seurakunnan jäsenten ansiotulojen määrä.

Veroperusteiden muutokset ja talouden vaisu tila heikentävät kirkollisverotilityksiä. Maan hallitus on esittänyt muutoksia muun muassa ansiotulojen verotukseen. Verokevnyys ehdotetaan toteutettavaksi korottamalla työtulo-, tuloonhankkimis-, perus- ja eläkevähennyksiä. Nämä kaikki vaikuttavat kirkollisveroon. Kirkollisverokertymää pienentävät myös palkansaajien työeläkemaksujen kasvu, joka lisää verovähennyksiä, ja julkisen sektorin lomarahojen leikkaus, joka alentaa ansiotuloja. Näiden muutosten vaikutus seurakuntatalouksien yhteenlaskettuun kirkollisveroon on noin 44 miljoonaa euroa. Tämän perusteella vuodeksi 2017 kirkollisvero alenisi noin viisi prosenttia vuoden 2015 ja noin kolme prosenttia vuoden 2016 kirkollisverotilityksistä.

Seurakuntien jäsenmäärän aleneminen on jonkin verran taittunut. Kirkosta eroamisia on vuoden 2016 elokuun loppuun mennessä ollut saman verran kuin viime vuosina keskimäärin. Seurakuntien on edelleen jatkuvasti seurattava jäsenmäärän kehittymistä ja tehtävä kehityksestä omia ennusteitaan. Kokonaisjäsenmäärän lisäksi on tärkeää seurata kirkollisveroa maksavan eli ansiotyössä olevan jäsenistön määrän kehitystä.

Seurakunta voi arvioida kirkollisveronsa kehitystä selvittämällä jäsenten ansiotuloja ja maksettuja veroja esimerkiksi eri ikä- ja tuloluokissa. Verohallinnon tilastotietokannasta, osoitteesta <http://vero2.stat.fi/PXWeb/pxweb/fi/Vero/>, voi poimia oman seurakunnan jäsenten tulo- ja verotiedot eri luokitteluilla. Palvelussa on tällä hetkellä tiedot verovuodelta 2014, ja verovuoden 2015 tiedot tulevat tietokantaan verotuksen valmistuttua lokakuun lopussa. Seurakunta voi ennustaa ja arvioida kirkollisverotuoton kehitystä ansiotulojen ja jäsenmäärän kehityksen perusteella.

Seurakuntatalous voi edelleenkin tilata Kuntaliitosta kuntakohtaisen verotuloennustekehikon, jota voi käyttää tukena kirkollisveron ennustamiseen. Verotuloennustekehikon hinta on 223,20 euroa.

Valtionrahoitus

Laki valtion rahoituksesta evankelis-luterilaiselle kirkolle eräisiin yhteiskunnallisiin tehtäviin tuli voimaan vuoden 2016 alussa, ja samalla luovuttiin seurakuntien yhteisövero-osuudesta. Lain mukaan seurakunnille lailla annettuja yhteiskunnallisia tehtäviä korvataan valtion talousarviosta maksettavalla rahoituksella. Korvattavia tehtäviä ovat hautausoimi, väestökirjanpito- ja kehitysohjelmat sekä kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten ja irtaimiston ylläpito. Kirkon keskusrahastolle maksettavan valtion korvauksen suuruus on 114,5 miljoonaa euroa vuonna 2017. Summa maksetaan Kirkon keskusrahastolle 12 erässä kuukausittain.

Marraskuussa kokoontuvalle kirkolliskokoukselle esitetään, että 114,5 miljoonan euron valtionrahoituksesta jaetaan vuonna 2017 viisi miljoonaa euroa avustuksina kulttuurihistoriallisten rakennusten korjaushankkeisiin ja kaksi miljoonaa euroa Kirjurin ylläpito- ja kehitysohjelmaan sekä 107,5 miljoonaa euroa seurakunnille euroa/kunnan jäsen -jakoperusteen mukaan 31.12.2015 tilanteen mukaan.

Yleiskirjeen liitteenä on taulukko seurakuntatalouksille tilitettävistä rahasummista. Tilitys tapahtuu kuukausittain 12 erässä. Maksut toteutuvat, mikäli kirkolliskokous hyväksyy kirkkohallituksen esityksen.

Lain neljännessä pykälässä säädetään, että Kirkon keskusrahaston tulee toimittaa opetus- ja kulttuuriministeriölle sen määräämät, laissa tarkoitettujen tehtävien kustannusten seurantaan varten tarvittavat tiedot. Kirkon keskusrahasto käyttää toimittamiseen seurakuntien talustilastoista johdettuja yhteenlaskettuja kustannustietoja. Seurakunnissa tulee edelleen tarkasti noudattaa kirkkohallituksen ohjetta kustannusten kohdentamisesta kirjanpidossa.

Valtionrahoitus merkitään talousarvioon ja kirjataan seurakunnan kirjanpidossa toimintakatteen jälkeen tilille 511000 Valtionrahoitus.

Osuus yhteisöveron tuotosta

Tuloerolaista ja verontilityslaista on vuoden 2016 alusta lukien poistettu maininnat seurakunnille tilitettävästä yhteisöveron tuotto-osuudesta. Verovuodelle 2015 ja sitä aikaisemmille verovuosille kuuluvia yhteisöveroja tilitetään seurakunnille vielä vuosina 2016 ja 2017; verohallinnolta saadun tiedon mukaan viimeiset erät lokakuussa 2017. Nämä osuudet yhteisöverosta kirjataan kirjanpitoon samoin kuin ne on tähänkin asti kirjattu. Tuloarvion budjetoinnissa on otettava huomioon, että vuonna 2017 seurakunnille tilitettävät yhteisöveromäärät ovat enää vähäisiä.

Kirkon keskusrahastomaksu

Laskennallisen kirkollisveron perusteella määräytyvän Kirkon keskusrahaston perusmaksun suuruudeksi kirkolliskokoukselle esitetään 7,5 prosenttia. Maksuperusteeseen ei tule muutosta.

Seurakunnan laskennallinen kirkollisvero lasketaan jakamalla seurakunnan verovuoden 2015 kirkollisverotuotto seurakunnan kirkollisveroprosentilla. Seurakuntakohtaiset verovuoden 2015 kirkollisverotuoton ennakkotiedot

ovat nähtävissä Verosaajien internet-palvelussa kohdassa Tilastot/Marraskuun 2016 maksuunpanon mukainen tilitys verovuodelta 2015 (<http://veronsaajat.vero.fi>). Lopullinen tieto julkaistaan verotuksen valmistuttua lokakuun lopussa.

Eläkemaksut

Helmikuussa 2016 neuvotellun kilpailukyky sopimuksen mukaan työnantajan eläkemaksua alennetaan 0,2 prosenttiyksiköllä vuodeksi 2017. Kirkolliskokoukselle ehdotetaan, että seurakuntien työnantajan eläkemaksu on 23,8 prosenttia.

Kirkollisveron perusteella määräytyvän eläkerahastomaksun suuruudeksi ehdotetaan 4 prosenttia vuodeksi 2017. Prosenttiosuus pysyy nykyisellään. Vuoden 2017 maksun perusteena käytettävä seurakunnan verovuoden 2015 kirkollisvero vahvistetaan lokakuun lopussa. Kirkollisveron ennakkotieto, jota voidaan käyttää eläkerahastomaksun arvioimiseksi talousarviossa, on Veronsaajien internet-palvelussa kohdassa Tilastot/Marraskuun 2016 maksuunpanon mukainen tilitys verovuodelta 2015 (<http://veronsaajat.vero.fi>).

Verotuskustannukset

Seurakuntataloudet maksavat verotuskustannuksina Verohallinnosta annetun lain 30 §:n perusteella 3,4 prosenttia Verohallinnon toimintamenoista. Yhtenä osana vuonna 2015 tehtyä valtionrahoitusratkaisua ja yhteisövero-osuuden poistamista verotuskustannuksia alennettiin vuodesta 2016 alkaen. Valtion vuoden 2017 talousarvioesityksen perusteella seurakuntien osuus verotuskustannuksista on 14,9 miljoonaa euroa. Määrä pysyy vuoden 2016 tasolla.

Henkilöstökulut

Kirkon nykyinen virka- ja työehtosopimus on voimassa 31.1.2017 saakka. Uusi sopimus on allekirjoitettu, ja se toteuttaa työmarkkinakeskusjärjestöjen helmikuussa 2016 neuvottelemaa kilpailukyky sopimusta. Sopimuskausi on 1.2.2017–31.1.2018. Sopimuskaudella palkkoihin ei tule korotuksia. Julkisen sektorin (valtion, kunnan, kirkon, Kelan, Kevan ja Suomen Pankin) lomarahoja vähennetään 30 prosentilla nykyisestä tasosta. Vähennys koskee vuosina 2017–2019 päättyvien lomanmääräytymisvuosien aikana ansaittuihin vuosilomiin liittyviä lomarahoja. Vuoden 2017 palkkoja budjetoitaessa tulee siten ottaa huomioon, että lomarahosta jätetään 30 prosenttia maksamatta.

Työnantajan eläkemaksua alennetaan 0,2 prosenttiyksiköllä 23,8 prosenttiin ja työnantajan sosiaaliturvamaksua 0,94 prosenttiyksikköä 1,18 prosenttiin. Työnantajan työttömyysvakuutusmaksu alenee 0,45 prosenttiyksikköä – maksu määräytyy työnantajan palkkasumman perusteella.

Kilpailukyky sopimuksen mukainen alennuslinja jatkuu siten, että myös vuonna 2018 työnantajan eläkemaksua alennetaan 0,2 prosentti yksikköä ja vuosina 2019 ja 2020 0,4 prosenttiyksikköä vuodessa. Myös sosiaaliturvamaksu alenee vuosina 2018–2020. Lomarahan leikkaus ja työnantajamaksujen alennus tulee ottaa huomioon palkkoja ja henkilösivukuluja budjetoitaessa.

Kiinteistöjen ylläpitokulut

Kiinteistöjen ylläpidon kustannukset ovat viime vuosina kasvaneet alle kaksi prosenttia vuodessa, ja vuonna 2016 kulujen kasvu on ollut prosentin luokkaa. Kevyen polttoöljyn ja lämmityksen kustannukset ovat jatkaneet alenemistaan. Halvan öljynhinnan ja alhaisen inflaation jatkuessa kiinteistöjen ylläpitokulujen odotetaan kasvavan keskimäärin yhden prosentin verran.

Muuta huomioon otettavaa

Julkisyhteisöjen taloudenhoidon perustana on talouden tasapaino. Käytännössä talous on aina yli- tai alijäämäinen, mutta pitkällä aikavälillä sen tulee olla keskimäärin tasapainossa. Talouden suunnittelussa tulee ottaa huomioon

seurakunnan talouden nykytilan yli- tai alijäämäisyys. Talouden tasapainon mittarina suositellaan käytettäväksi vuosikatteen määrän suhdetta tulevien investointien ja lainanlyhennyksen vuosikeskiarvoon. Jotta seurakunnan vuosikatteen riittävyys voidaan arvioida, on tulevista peruskorjaus- ja uusinvestoinneista sekä lainanlyhennyksistä syytä tehdä vähintään viiden vuoden päähän ulottuva arviolaskelma.

Seurakuntatalouksissa tulisi tarkistaa, antaako tase oikeaa tietoa edellisten tilikausien ylijäämistä, rahastoista ja varauksista. Taseen vastaavaa-puolen rahoitusarvopapereiden, rahojen ja pankkisaamisten sekä muun helposti rahaksi muutettavan omaisuuden raha-arvon tulee olla suurempi kuin vastattavaa-puolella olevien oman pääoman, yleiskatteisten rahastojen, ylijäämien ja varausten yhteismäärä. Jos määrissä on merkittävä epäsuhta, tulee asia korjata.

Seurakunnassa, jossa uhkana on alijäämäinen talousarvio vuodelle 2017 tai jossa vuosikate ei riitä kattamaan vastaisia investointeja ja lainanlyhennyksiä, on talouden tasapainottamiseksi laadittava vähintään kolme tulevaa vuotta kattava suunnitelma.

Seurakunnan voidaan katsoa olevan taloudellisessa kriisissä, jos vuosikate on ollut kahtena perättäisenä vuotena negatiivinen. Tilannetta heikentää huomattavasti taseeseen kertynyt alijäämä. Rahavarojen riittävyys tulee myös tarkkailla; jos rahavarojen riittävyys on alle 60 päivää, tulee tilanne pyrkiä korjaamaan parempaan suuntaan. Velan määrä seurakunnissa on suhteellisen pieni. On kuitenkin joukko seurakuntia, joissa suhteellinen velkaantuminen on yli 50 prosenttia, mikä on eräs kriisikunnan tunnusmerkistön raja-arvoista. Tunnusluku kuvaa velan määrän suhdetta toiminta- ja verotuohtoihin. Suhteellinen velkaantuminen -tunnusluvun kehitystä tulee seurata säännöllisesti.

Jos seurakunta on taloudellisessa kriisissä, on talouden tasapainotustoimenpiteisiin ryhdyttävä välittömästi. Seurakunnan virkamiesjohdon (kirkkoherra ja talouspäällikkö) on käytävä avointa ja rakentavaa keskustelua sekä luottamushenkilöiden että työntekijöiden kanssa keinoista saada seurakunnan talous tasapainoon. Talouden tervehdyttämiskeinoiksi suositellaan ensisijaisesti kiinteistöjen määrän vähentämistä ja käyttökustannusten karsimista ja vasta tämän jälkeen henkilöstön määrään liittyviä ratkaisuja. Henkilöstön vähentämiseksi voidaan hyödyntää tilanteita, joissa virka tai työsuhde tulee avoimeksi. Samalla tilannetta voidaan hyödyntää jäljelle jäävän henkilöstön tehtävänkuvien uudelleen arviointiin ja laajentamiseen. Elleivät edellä mainitut keinot riitä, on turvauduttava henkilöstön lomautuksiin – ja aivan viimeisenä keinona irtisanomisiin.

Yksi tapa vahvistaa seurakunnan taloutta on kirkollisveroprosentin korottaminen. Korottamisen toiminnalliset ja taloudelliset perusteet tulee analysoida huolellisesti, ja ne on syytä esittää mahdollisimman avoimesti päättäjien lisäksi myös seurakuntalaisille. Hallinnossa kannattaa ensin tehdä päätökset talouden linjauksista ja tiedottaa niistä ja vasta sen jälkeen tehdä varsinaiset kirkollisvero- ja talousarvioesitykset. Mitä aikaisemmin asiasta tiedotetaan, sitä paremmat mahdollisuudet on sitouttaa jäsenet pysymään jäsenenä ja osallistumaan seurakunnan talouden tukemiseen.

Tiedusteluihin vastaa taloussuunnittelupäällikkö Pasi Perander, sähköposti etunimi.sukunimi(a)evl.fi tai puhelin 050 349 6902.

KIRKKOHALLITUS

Jukka Keskitalo

Pirjo Pihlaja

ISSN 1797-0326